

Steeds meer Bijeneters in de Kempen

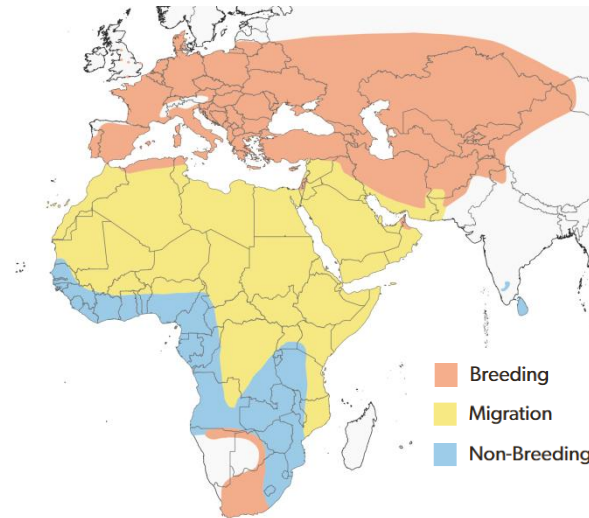
Tom Heijnen

Tijdens het VWG-weekend reden we via het Brachter Wald naar de Kalkeifel. Daar zagen we prachtige Bijeneters, op slechts een uur rijden van de Kempen. Dat is te danken aan de spectaculaire toename van Bijeneters in Europa in de afgelopen decennia. Die toename vond ook in Nederland plaats en is inmiddels ook zichtbaar in de Kempen. Hoe voltrok die toename zich?

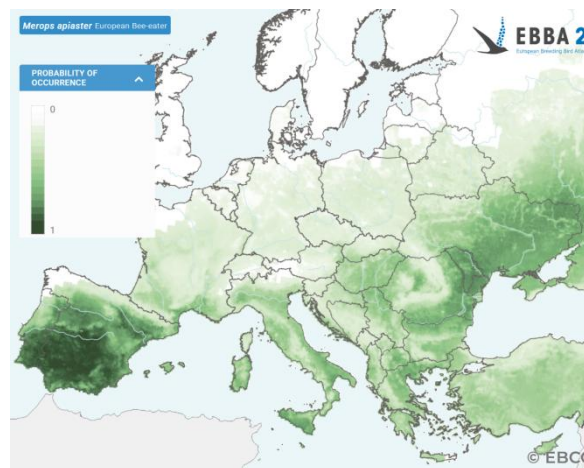
Verspreiding in Europa en daarbuiten

Bijeneters (ik bedoel hier de soort en niet de familie) komen in een enorm gebied voor. Ze broeden in centraal en zuidelijk Europa, het zuidoosten van Azië, noordelijk Afrika en in het zuiden van Afrika. Ze overwinteren allemaal in centraal en zuidelijk Afrika.

In Europa zijn de grootste aantallen te vinden op het Iberisch schiereiland en westelijk en noordelijk van de Zwarte Zee. Alleen al in Spanje komen minstens 200.000 broedparen voor. Ze preferen warme gebieden met veel grote insecten en broeden in steile wanden zoals rivieroeveren en afgravingen.

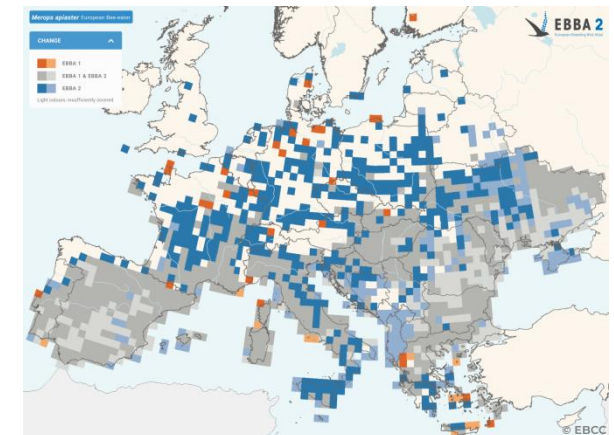

Verspreiding van de Bijeneter (uit: [Birds of the World](#)).

Gemodelleerde relatieve talrijkheid van de Bijeneter als broedvogel in Europa in 2013-2017 (uit: [European Breeding Bird Atlas](#)).

De toename in de afgelopen decennia wordt mooi geïllustreerd door de verschillenkaart van het Europese atlasproject broedvogels. Het verspreidingsgebied werd fors groter, met vooral in de noordelijke regionen veel uitbreidingen maar ook elders zoals in delen van Italië en Oekraïne.

Veranderingen in de verspreiding van de Bijeneter als broedvogel in 2013-2017 t.o.v. de jaren '80. Blauw = verschenen, oranje = verdwenen, grijs = aanwezig in beide periodes (uit: [European Breeding Bird Atlas](#)).

Klimaatverandering wordt gezien als de belangrijkste oorzaak van de toename. Warmere zomers zorgen voor een groter voedselaanbod met daardoor een hoger broedsucces.

Voorkomen in Nederland

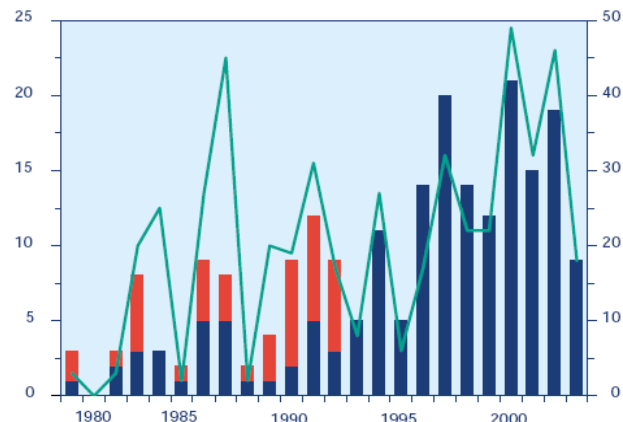
Verspreiding

In de vorige eeuw was de Bijeneter tot en met de jaren '70 een zeldzame soort die lang niet ieder jaar werd waargenomen. Sinds 1982 werd de soort wél jaarlijks gezien, met rond 2000 jaarlijks 15-20 waarnemingen van 30-40 exemplaren.

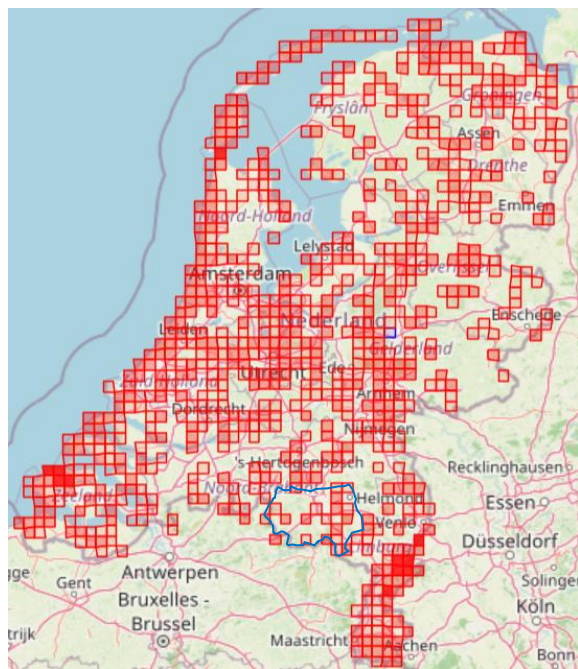

Waarnemingen van Bijeneters per atlasblok in de periode 1980-1999 (bron: waarneming.nl).

De meeste werden langs de kust gezien. De toename kwam in ieder geval deels door meer waarnemers en een veel centralere registratie van waarnemingen.

Waarnemingen van Bijeneters in Nederland per jaar in de periode 1979-2003 (Boele & van Winden 2004). Groene lijn = aantal waarnemingen, balken = aantal exemplaren, orange = niet beoordeeld door CDNA.

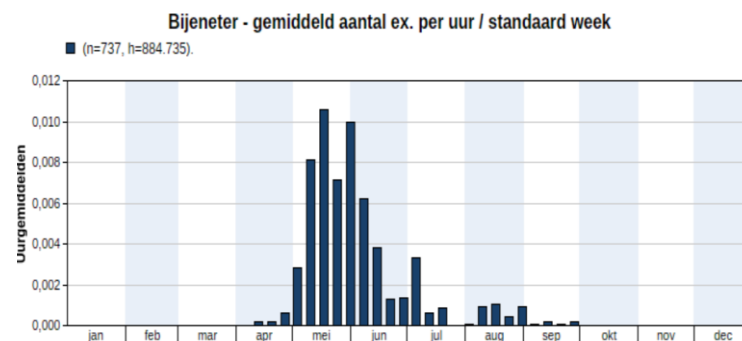

Waarnemingen van Bijeneters per atlasblok in de periode 2000-2026 (bron: waarneming.nl).

De toename zette door, met vanaf 2013 vele honderden waarnemingen per jaar en vanaf 2024 zelfs meer dan 1000. Daar zaten overigens veel dubbele waarnemingen bij zodat een nadere analyse nodig is om te bepalen om hoeveel verschillende exemplaren het ging. Bijeneters werden in grote delen van Nederland gezien, ook buiten de kuststreek.

Doortrek

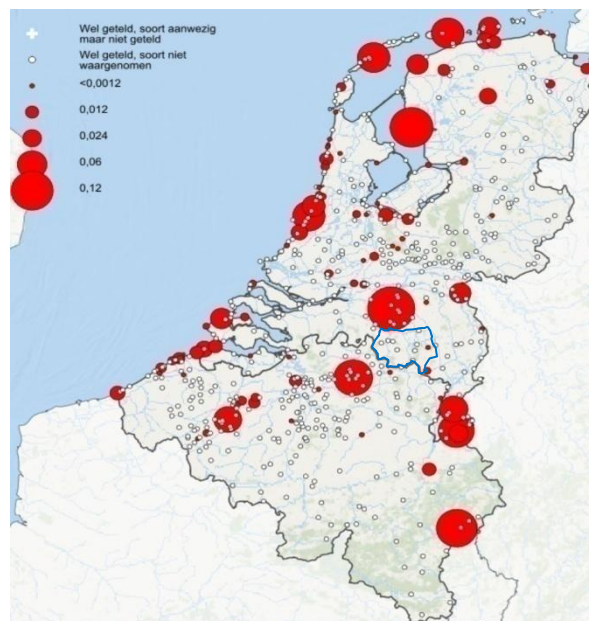
Gegevens van trektelposten geven een indruk van de doortrekintensiteit, uitgedrukt als aantal exemplaren per geteld uur. Volgens de tellingen begon de voorjaars trek medio april, met een piek tussen begin mei en medio juni. In juli werden soms nog Bijeneters gezien maar het is niet duidelijk of het dan late voorjaars trekkers, vroege najaarstrekkers of rondzwervende vogels betrof.

Doortrek van Bijeneters (urgemiddelden) op Nederlandse trektelposten in alle jaren t/m 1^e helft 2026 (bron: trektellen.nl).

Van najaarstrek was nauwelijks sprake. De weinige vogels trokken door in augustus en september.

Volgens de voorjaarsgegevens van telpunten in Nederland en België werden Bijeneters op maar weinig telposten gezien, wat gezien de lage aantallen begrijpelijk is.

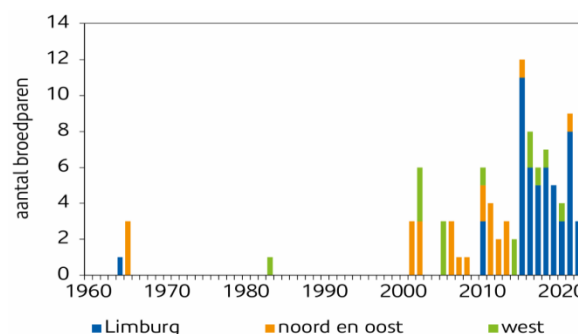

Doortrek van Bijeneters (uurgemiddelden) op Nederlandse en Belgische trektelposten in alle jaren in de maanden januari t/m juni (bron: trektellen.nl).

Doortrekkende Bijeneters werden zowel aan de kust als in het binnenland gezien. Uit de beschikbare gegevens is verder geen duidelijk ruimtelijk patroon te halen.

Territoria

Na een enkel incidenteel broedgeval nam het aantal jaren met territoria vanaf ca 2000 toe. Vanaf 2010 werden er jaarlijks territoria gemeld, variërend van twee tot twaalf. In eerste instantie kwamen de meeste gevallen uit het noorden en oosten van het land. In 2015 nam Limburg de leidende positie over, al kwam daar in 2023 een einde aan. In 2025 werd een recordaantal van 20 territoria geteld. De vogels broedden gewoonlijk in de steile wanden van zandafgravingen.

Aantal territoria van Bijeneters in Nederland in de periode 1960-2023 in drie regio's. West = Noord- en Zuid-Holland, Zeeland; Noord en oost = Groningen, Friesland, Drenthe, Overijssel, Gelderland, Flevoland (uit: Boele et al. 2024).

Voorkomen in de Kempen

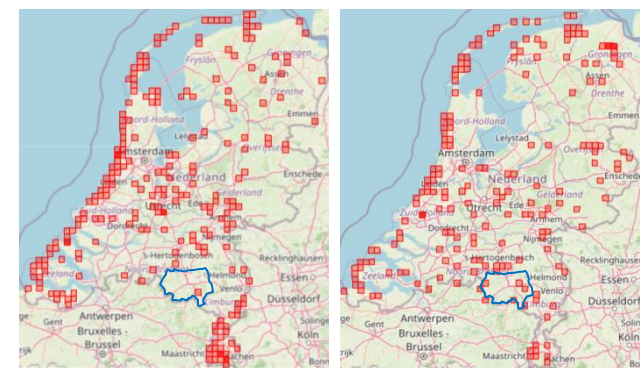
De toename in Europa en Nederland is niet aan de Kempen voorbij gegaan. De kaartjes met waarnemingen in Nederland getuigen daar al van. Territoria, laat staan broedgevallen, waren er nog niet maar doortrekkers werden steeds meer gezien. In de bijlage

staan alle bekende waarnemingen van Bijeneters in de Kempen vermeld. Hieronder vat ik deze resultaten samen.

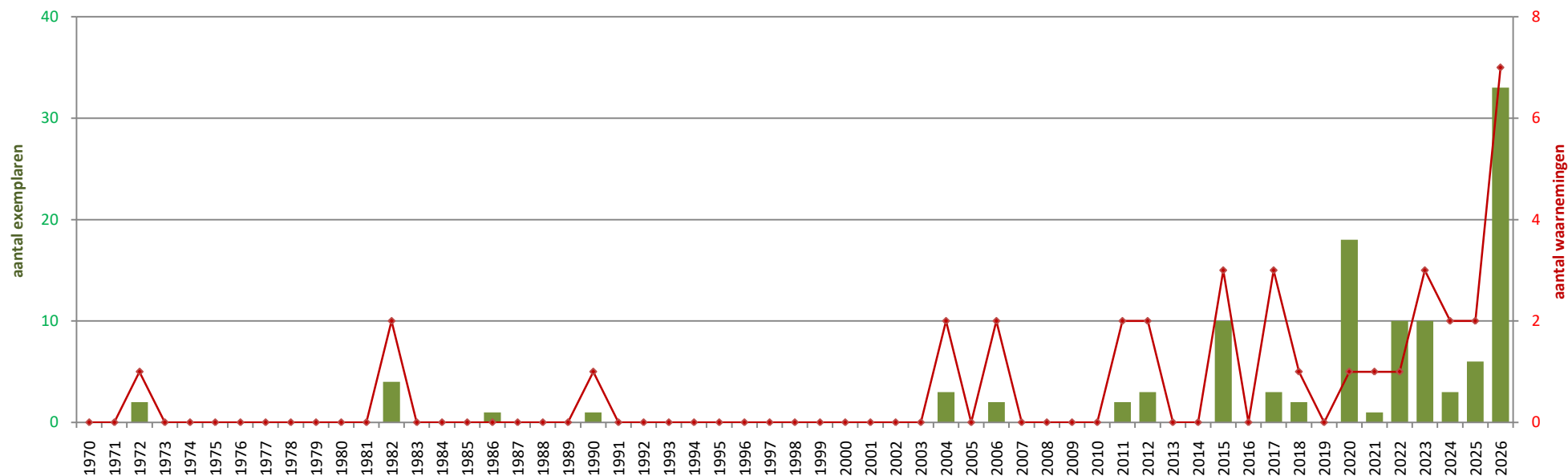
Verloop vanaf 1970

De eerste Bijeneter in de Kempen werd gezien in 1972. Daarna volgden incidentele waarnemingen in 1982, 1986 en 1990. Vanaf 2004 werden iets vaker, maar nog niet jaarlijks, Bijeneters gezien. Pas vanaf 2020 waren er jaarlijks waarnemingen. Het ging tot 2026 om 1-3 waarnemingen van in totaal 1-10 vogels per jaar, met een uitschieter van 18 Bijeneters in 2020.

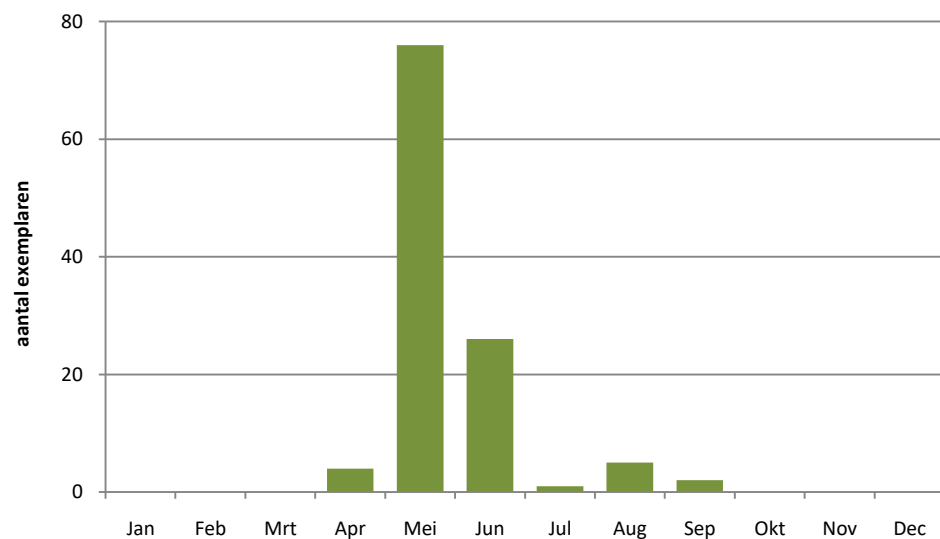
In de eerste helft van 2026 (op moment van schrijven van dit artikel is het juli 2026) staat de teller ineens op 7 waarnemingen van in totaal 33 ex! Die piek is opmerkelijk omdat het landelijk gezien een wat minder jaar was dan 2025.

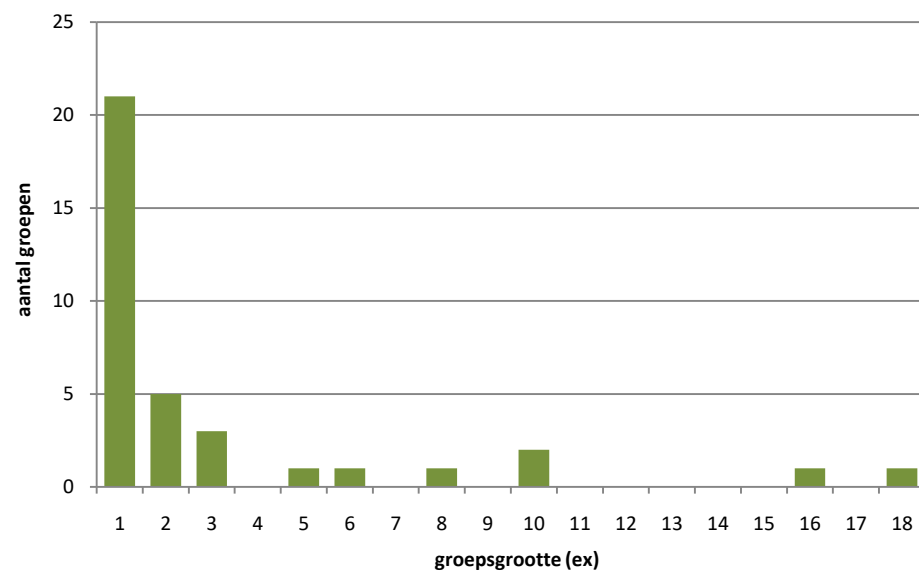
Waarnemingen van Bijeneters per atlasblok in de maanden januari t/m juni 2025 (links) en 2026 (rechts) (bron: waarneming.nl).

Aantal waarnemingen (blauw) en exemplaren (groen) van Bijeneters in de Kempen per jaar in de periode 1970-2026. Exclusief onzekere waarnemingen (zie bijlage).

Aantal Bijeneters in de Kempen per maand in de periode 1970-2026. Exclusief onzekere waarnemingen (zie bijlage).

Groepsgrootte van Bijeneters in de Kempen in de periode 1970-2026. Exclusief onzekere waarnemingen (zie bijlage).

Door het jaar heen

De verdeling van het aantal Bijeneters per maand laat een sterke piek zien in mei, een aanzienlijk lagere piek in juni en minieme aantallen in april en juli t/m oktober. Dit komt overeen met het patroon in heel Nederland.

De vroegste Bijeneter in de Kempen dateerde van 28 april 2004 en de laatste van 9 september 2006 en 2012.

Bijeneter over telpost Loozerheide, 15 mei 2017 (Ruud Bouwman).

Groepsgrootte

De meeste waarnemingen, nl. 58% van 36, betrof solitaire vogels. Groepjes van twee of drie kwamen enkele keren voor. Daarbij moet wel worden aangetekend dat vogels die uitsluitend werden gehoord (5 waarnemingen) meestal als 1 of 2 ex werden genoteerd. Bijeneters kunnen knetterhoog

en snel overkomen; als ze roepen kan het 1 of 2 ex betreffen maar net zo goed 5 of 10. Groepen van 5-10 ex werden enkele keren opgemerkt. Indrukwekkende groepen van 16 en 18 exemplaren werden elk één keer waargenomen, resp. 23 mei 2026 op telpost Beuven en 17 mei 2020 telpost Loozerheide.

Vooruitzichten

De verwachting is dat klimaatverandering, met hogere temperaturen, zorgt voor een verdere noordwaartse uitbreiding van de Bijeneter. Dat zal ook in de Kempen zorgen voor meer waarnemingen. Of de soort zich als broedvogel in de Kempen gaat vestigen is echter de vraag. Daarvoor zijn rustig gelegen, steile zandwanden nodig. Als de Bijeneter net zo opportunistisch is als de Oeverwaluw, dan is een incidenteel broed-

geval zeker mogelijk. Maar een permanente vestiging ligt niet voor de hand omdat er geen vaste steilwanden zijn. ■

Literatuur

- [Boele, A. et al. 2024](#). Broedvogels in Nederland in 2023. Sovon.
- [Boele, A. & E. van Winden 2004](#). Bijeneters in Nederland: toegenomen kleurenpracht. Sovon-Nieuws 17(2): 3-5.
- [Folkerts, H. 2026](#). Jaarverslag Bijeneters 2025. Werkgroep Bijeneters Nederland.
- [Heijnen, T. 2025](#). Verdwenen en verschenen in het jaar 2045. Blauwe Klauwier 51(2): 8-12.
- Keller, V, et al. 2020. European Breeding Bird Atlas 2. Distribution, Abundance and Change. EBCC & Lynx.
- [Peeters, L. 1986](#). Waarneming van een Bijeneter in de Kempen. Blauwe Klauwier 12(3): 12.
- [Spek, V. van der 2006](#). Het voorkomen van Bijeneter als broedvogel in Nederland. Limosa 79(4): 147-154.

Overtrekkende Bijeneters bij Amtoudi, Marokko, 21 maart 2010 (TH).

Bijlage. Waarnemingen van Bijeneters in de Kempen.

Jaar	Datum/periode	Tijd	Aantal	P/O	Onzeker	Locatie	Bijzonderheden	Bron
1972	6 augustus		2			Waalre		Limosa 47(1-2): 43
1982	20 juni		1	t.p.		Kleine Dommeldal Geldrop-Heeze		Ornis
	17 augustus		3	t.p.		Kleine Dommeldal Geldrop-Heeze		Ornis
1986	30 april		1	t.p.		Zwartven (De Utrecht)		Peeters 1986
1990	1 juli		1	t.p.		Bergeijk		Ornis, Da
2004	28 april		2	t.p.		Strabrechtse Heide		VidK
	25 mei		1	overvl.		Eindhoven		VidK
2006	3 juni		1	→ N		Strabrechtse Heide		wrn, tt
	9 september		1	overvl.		Steensel		VidK
2011	1 mei	9:30	1	→ NO		telpost Loozerheide		tt
	8 mei		1	→ zuidelijk		Strabrechtse Heide		tt
2012	13 mei	8:20	2	→ O		telpost Loozerheide		tt
	9 september	9:40	1	→ zuidelijk		telpost Loozerheide		tt
2015	8 juni	7:53	1	→ N		Wellenseindse Heide		wrn
	20 en 21 juni		8	slaapplaats		Leenderstrijp	20 juni 7 ex	wrn
	29 juni	9:30	1	?		Aarle-Rixtel	alleen gehoord	wrn
2017	15 mei	10:30	1	overvl.		telpost Loozerheide		tt
	22 mei		1	overvl.		Strabrechtse Heide		wrn
	17 juni	13:02	1	overvl.		Visvijvers Bergeijk	alleen gehoord	wrn
2018	15 mei	12:03	2	overvl.		Gastelse Heide	alleen gehoord	wrn
2019	5 mei	18:00	3	t.p.	X	Eersel		wrn
2020	17 mei	9:00	18	→ N		telpost Loozerheide		tt
	8 oktober		1	t.p.	X	Gerwen		wrn
2021	2 juni	16:15	1	overvl.		Budel Airport		wrn
2022	28 juni	12:15	10	→ ZO		Eersel		wrn
2023	15 mei	10:14	6	→ N		Nuenen		wrn
	17 mei	12:25	1	overvl.		Meerlandpark		wrn
	22 mei	11:15	3	→ ZO		Netersel		wrn
2024	23 mei	13:49	2	overvl.		Leenderheide	alleen gehoord	wrn
	25 mei	17:30	1	overvl.		Hulsel		wrn
2025	16 mei		5	→ ZO		Zevenhuizensche Heide		wrn
	28 juni	9:00	1	overvl.		Maarheeze		wrn
2026	30 april		1	overvl.		Moerbleek	alleen gehoord	wrn
	30 april	9:32	1	→ O		Wellenseind	zelfde ex?	wrn
	10 mei	12:59	15	overvl.	X	Reuselse Moeren		wrn
	19 mei	07:27	10	→ N		Groote Heide		wrn
	21 mei	11:39	1	overvl.		telpost Beuven		wrn
	23 mei	11:10	16	→ W		telpost Beuven		wrn
	26 mei	8:12	1	overvl.		telpost Loozerheide	alleen gehoord	wrn
	29 mei		3	overvl.		Geldrop		wrn
	1 juni	17:36	1	→ N		Geldrop		wrn

P/O (Pleisterend/overvliegend):

→ = overvliegend, met richting

overvl. = overvliegend, richting onbekend

t.p. = ter plaatse

zuidelijk = overvliegend in zuidelijke richting, maar precieze richting onbekend (kan ZW, Z of ZO zijn)

Kolom Onzeker:

X = waarnemer bij mij onbekend en toelichting op waarneming ontbreekt

Bron:

Da = Dutchavifauna.nl

Ornis = digitaal waarnemingenarchief VWG De Kempen

tt = trektellen.nl

VidK = voormalige website Vogels in de Kempen

wrn = waarneming.nl

n.b.: waarneming 11 mei 2022 (bron: wrn) niet opgenomen omdat het wellicht een vakantiefoto/waarneming betreft.